

1

En profetisk tid

I Matt 24 och Luk 21 ger oss Jesus en glimt av hur det skall bli, när tiden närmar sig sitt slut. Vi får en viktig datering i detta sammanhang: Jesus talar om den tid, då fikonsträdet börjar skjuta skott. Vilket fikonsträd? Svar: samma fikonsträd som Jesus en gång förbannade, så att det förtorkade från roten och uppåt. Det trädet stod redan då som symbol för Israels folk, och vi ser nu hur folket återsamlas och börjar upprättas. Roten överlevde, och ett nytt träd står nu på plats.

Vi kan med fog säga, att den tid Jesus talar om, är den vi själva lever i. Det kan hända, att det ännu dröjer ganska länge innan Jesus återkommer. Å andra sidan kan det gå mycket fort. Den frågan får vi lämna. Det vi skall ta vara på är textens meningar till vår tids lärjungar.

Låt inte lura er

När lärjungarna frågar vad som skall bli tecknet för hans återkomst, verkar det nästan som om Jesus svarar med en sorts ”goddag yxskaft” (Matt 24:3-4). Han säger: ”Se upp så att ingen bedrar er.” Varför säger han så? Han förklarar själv genom att hänvisa till att den sista tiden blir en mycket profetisk tid. Detta vet vi redan genom profeten Joel, som fick se, att Guds Ande skulle utgjutas till allmänt profeterande i den sista tiden. Men Jesus talar egentligen om något annat. Han menar, att det dessutom kommer att bli en myckenhet av oäkta profetiskt tal tillsammans med oäkta kraftgärningar.

Måhända har det alltid varit så, att de profetiska konjunkturerna växlat. Ibland har det varit högkonjunktur med många profetior. Ibland har det varit tyst. Ser vi på den stora högkonjunkturen i Gamla testamentet, så anar vi att det kanske gick 50 falska profeter på en Jesaja eller Jeremia. Falsk och äkta profetia tycks följas åt. Kanske är proportionerna ofta ogynnsamma för Guds rike rent statistiskt sett.

Många skall framträda och utropa sig till Messias i den sista tiden, och detta ser vi ju nu bokstavligen inför våra ögon. Tongilfamiljens ledare Sun Myung Moon gör t ex messianska anspråk liksom David Berg (Guds Barn). Många tillägg till Bibeln har sett dagens ljus de sista 150 åren. Mormons bok är bara ett exempel. Nya uttolkningar av bibliska texter förekommer också bl a hos Jehovas Vittnen. På detta sätt får de ett annat innehåll än de förut haft. I alla dessa avseenden har vi säkert bara sett en blygsam början på det som väntar.

Den sista tiden tycks därför bli en mycket andlig tid och en mycket rörig tid. Krigslarm och övermäktiga problem kommer att göra människorna villrådiga och modlösa. Då öppnas de för varje rörelse som gör anspråk på att ha en lösning, inte minst om den ser ut att fungera på ett yttligt plan. Vem orkar pröva vad som är sanning om man är förlamad av fruktan och desperat i

sin modlöshet? Nya religioner och sekter dyker upp som svampar ur marken och fler är säkert att vänta.

Antikrist – en profet.

Paulus ger oss ett märkligt vittnesbörd i detta sammanhang i 2 Tess 2:1-12. Han talar om Antikrist, laglöshetens människa, som skall sätta sig i Guds tempel och utge sig för att vara Gud. Han skall alltså inte sätta sig i Buddhas eller Brahmans tempel, knappast heller i Allahs. Det är inte klart om det nu handlar om ett återuppbyggt tempel i Jerusalem eller om Paulus syftar på den kristna församlingen. Kanske är det senare alternativet det troliga, eftersom Johannes säger att det redan på hans tid hade utgått många antikrister ur den kristna församlingen (1 Joh 2:18-19).

I vilket fall kommer vi kristna säkert att bli mycket starkt berörda. Antikrist träder ju fram med stora tecken och under. Hans politiska makt tycks inte komma att hänga på vapen och terror utan på religiös tillbedjan för hans mirakulösa förmåga att lösa de överväldigande världsproblemen (Upp 13: 1-8). Hans anspråk på gudomlighet kommer tydligen att vila främst på hans stora mirakler.

De tecken och under, som Antikrist utför, kommer att dra många bort från den äkta kristustron. Paulus talar om avfallet som måste ske. Och här rör det sig helt klart om ett avfall från församlingen. Därför kan vi förvänta att gränserna mot det oäkta kommer att bli mycket suddigare än nu. Få övergår från pånyttfödd kristendom till det lagiska Jehovas vittnen. Men till den andlighet som Antikrist kommer att representera blir kanske gränsen mycket mer förrädisk.

Paulus låter oss ana, att det kanske blir större tecken och under hos Antikrist än i den sanna kristna församlingen. Det heter ju att de som avfaller gör det för att de inte har kärlek till sanningen. De verkar i stället ha mer kärlek till underverk. För ”varför skall man hålla på och gnetta med lärofrågor när det funkalar?” Och varför skulle man söka sig bort från församlingen till Antikrists underverk om minst lika stora under skedde i församlingen?

När mänskligheten grips av modlöshet och fruktan så att man desperat söker sig till olika övernaturliga rörelser – vem garanterar, att inte vi kristna också kommer att både känna modlösheten och dela desperationen? Har vi inte redan tillräckligt mycket av modlöshet i våra församlingar för att förstå, att det kan komma att uppstå en grogrund för oäkta profetiska rörelser också i vår egen mitt?

Nu börjar den tid komma då Guds församling verkligen måste lära sig skilja äkta profetia från oäkta och gudomliga kraftgärningar från sådana som har annat ursprung. Att ”det funkalar” räcker inte.

2

Tygellöshet

I Ords 29:18 heter det: ”Där profetia inte finns, där blir folket tygellöst, men säll är den som håller lagen.”

Det uppstår alltså ett allvarligt bristtillstånd, när profetians funktion dör i en församling. Gud har gett församlingen profeter (Ef 4:11) och inte bara herdar eller lärare. Vad innebär det att folket blir tygellöst, när profetrösterna tystnar?

Det ligger nära till hands att tänka, att Gud vill leda sitt folk genom profetiska budskap. Profeten skulle då vara den som hör Guds röst, och församlingen gör sedan som profeten säger. Genom detta arrangemang kan man tänka sig, att Gud lägger tyglar på församlingen ungefär som man gör med en häst. Kanske skulle Gud göra det genom att lova vissa resultat av vårt arbete, kanske bara genom att säga vad han vill ha gjort.

Men mot denna tanke kan man invända, att så var det möjligen under det gamla förbundet, då inte alla hade fått den Helige Ande. Då kanske profetens främsta uppgift var att tala om vad Gud ville leda folket till. Men när Paulus talar om profetians funktion (1 Kor 14:3), nämner han inte, att profetian skulle ha vägledning och styrning som sin främsta mening. I stället talar han om uppbyggelse, förmaning och tröst.

Ett lössläppt folk

Vi kan gå en annan väg för att vinna klarhet. Vi tittar efter vad ordet ”tygellös” heter i den hebreiska grundtexten, och sedan ser vi efter, om det ordet används på andra håll i Bibeln. En mycket klagande användning av samma ord hittar vi då i 2 Mos 32:25. Mose kommer ner från berget och finner folket dansande kring guldkalven. I texten heter det: ”Då nu Mose såg att folket var lössläppt, eftersom Aron, till skadeglädje för deras fiender, hade släppt dem lösa”

Här handlar det inte främst om att folket hade slutat att göra, vad Anden sade till dem att göra. Snarare förstår vi, att det rörde sig om något mycket djupare. Människorna hade förlorat den respekt för Gud, som brukar kallas gudsfuktan.

Gud vill regera genom nåd

För att vi skall förstå begreppet gudsfuktan, måste vi först se hur Gud regerar sitt folk. En härskare kan nämligen använda ett av två tänkbara styrmedel för att få sin vilja att ske: makt eller nåd.

Varje gång lärjungarna återföll i sitt käraste samtalsämne – att utreda vem av dem som var den störste – pekade Jesus på något barn. Och så sade han att denna världens härskare låter sina undersåtar känna av deras makt, men så är det inte i Guds rike (jfr Mark 9:33-37, 10:42-45). Där är barnet den störste. Inför Pilatus säger Jesus att han är kung, men hans kunglighet är inte av denna världen för han använder inte makt – inte ens till att försvara sig med (Joh 18:36).

Gud har all makt, men han vill inte regera genom makt eller hotelse utan genom nåd och välvilja. Han är den upphöjde, men han vill regera genom ömhet och närhet snarare än genom höghet och oåtkomlighet. Därför säger Jesus att han skall förhärligas när han går till sin korsfästelse (Joh 13:31).

Bara den som i sin maktlystnad avvisar Guds nåd bemöter Gud med makt på lagens villkor. Mot den som vill ha nåd, visar Gud inte makt, för han sörjer över varje tillfälle då makten blir oundviklig. Därför grät Jesus över Jerusalem. Människorna ville inte ha en konung som kom med nåd. De väntade på en som skulle ge makt.

Den som skall regera måste vara respekterad av dem som skall regeras. Maktens härskare kör med terror och hot om frihetsberövande. Gud har kallat oss till frihet (Gal 5:13) vilket betyder, att han vill regera över oss genom att ge oss mer frihet. Men i detta läge blir nu respekten för Guds person något extra känsligt. Hur undviker man att folk börjar synda på nåden?

Botemedlet heter gudsfruktan. Den uppstår i oss när vi på rätt sätt ser det oerhörda i att han som har all makt avstår från att använda makten emot oss. I största ömhet böjer han sig i stället ner till oss för att råda över oss i förtrolighet och mildhet. Det finns inget självklart i detta. Vi har inga rättigheter att kräva något i sammanhanget. Gud har valt att visa sin storhet på det sättet. Vi kan bara häpna och ta emot – i en gudsfruktan som är en djupt förundrad tacksamhet.

Ps 130:4 slår an den innerliga grundtonen: ”Dock, hos dig är ju förlåtelse, för att man må frukta dig.” Om denna världens tyranner är det riktigare att säga: ”Hos dig är ju hot om förkastelse, för att man må frukta dig.”

Profetia leder till gudsfruktan

Vi återvänder nu till ordspråket om tygellöshet och till Paulus' ord om att profetian leder till uppbyggelse, förmaning och tröst. Jag tror att dessa ord betyder att det profetiska tilltalet är avsett att skapa och vidmakthålla gudsfruktan. I den meningen är profetian kanske inte en arbetsinstruktion från Gud utan något som målar bilden av hans person och hans vägar. När vi ser den bilden, så fylls vi med en glädjefull respekt. Den gör det möjligt för honom att inspirera oss till gärningar, som vi tycker att vi kommit på själva, fastän det egentligen var hans Ande, som verkade i oss.

Lite senare i 1 Kor 14 ger Paulus ett exempel på hur profetiskt tal leder till gudsfruktan. Han skriver: ”Men anta att allesammans talar profetiskt. Om det då kommer en som är otroende eller oinvid, blir han genomskådad av alla, ställd till svars av alla, och vad som gömmer sig i hans innersta blottas. Då kastar han sig ner och tillber Gud...”

Vi kan nu delvis ana, varför en del av profetiorna om den yttersta tiden (t ex i Uppenbarelseboken) är så svåra att förstå. Guds avsikt med dessa texter är kanske inte att ge oss en historiebok i förväg, för att vi skall sitta bekvämt tillbakalutade och pricka av händelserna i den ordning de kommer. Inte heller skall vi ta dem som handledning i hur vi skall sköta världshistorien åt Gud. Vi kan bara förundra oss över hans sätt att sköta det hela, när vi steg för steg får ett klarare perspektiv och ser, att det trots allt blir som han har sagt. Vi får en liten inblick i hans tankar, så att vi skall respektera honom trots hans ömhet och mildhet.

Ödmjukhet och inspiration

Där profetisk Ande råder, ser man både ödmjukhet och inspiration. Här gäller det att kunna skilja ödmjukhet från modlöshet och inspiration från köttslig entusiasm. Lättast gör man det genom att förstå, att bara den Helige Ande klarar konststycket att ge oss både ödmjukhet och inspiration. Entusiasm och modlöshet går inte ihop. När det är oäkta vara ser man i princip antingen det ena eller det andra.

Önskvärd fördjupning

Vi hör många tröstande profetior i våra församlingar och sådana behövs, för vi känner inte Guds nåd. Vi hör också många budskap med löften om vad Gud vill göra eller vad han vill kalla oss till. Och många längtar efter Guds kallelse. Men varför hör vi så sällan budskap som förklarar varför vi i dag har sådan splittring, stagnation och modlöshet? Det verkar som om Gud ville trösta och kalla utan att förklara för oss vad vi behöver omvända oss ifrån.

Stagnation uppstår, när Guds folks gudsfuktan bleknar. Då råder verklig tygellöshet. Vi behöver tröst och uppmuntran, men räcker det om vi inte också får den förmaning som visar hur det gick till, när vi tappade respekten för Gud? Längtar vi inte alla efter att Gud skall ge mer av profetisk Ande, så att äkta gudsfuktan får växa fram?

3

Praktiska frågor

En faktor, som ofta hindrar oss från att pröva profetior, är graden av pinsamhet. Har någon inlett med orden ”Så säger Herren...”, så känns det ibland lite förmätet att efteråt säga: nu skall vi verkligen se efter om det var Herren som talade. Dessutom: hur skall vi komma till ett beslut? Skall det ske genom omröstning? Eller är församlingsledaren allenaordande i bedömningen?

Många profetiska budskap är också så allmänt hållna, att en prövning på många sätt känns ovidkommande. Det kan gälla budskap där Herren vill betyga församlingen sin kärlek och välvilja. Alla kristna vet förståndsmässigt att Gud älskar oss, men många är i hjärtat besvikna på Gud eller saknar livserfarenhet av hans nåd. Därför behöver Gud ofta återkomma och påminna oss om det ”självklara” som alltför ofta är mera självklart för vårt intellekt än för våra hjärtan.

När han gör det, så tycker vi att det känns outhärdligt snusföruftigt att lägga pannorna i djupa veck och pröva sanningshalten i ett budskap som alla ”kan”, fast många inte har upptäckt dess innebörd. Följden blir, att man avstår från prövning intill dess att det kommer ett budskap som man är minst sagt tveksam till. Men då vågar man inte, för då känner man sig så ”kritisk” – och det ”får man ju inte vara”.

Behåll det som är gott

Paulus lär oss, att vi skall pröva allt, och det tror jag är det enda konsekventa. För om vi inte prövar de enkla budskapen, så blir det aldrig av med de ovanliga och speciella. Om vi inte efter en kort prövning förenar oss i tacksägelsebön till Herren för att han betygar oss sin kärlek på nytt, så blir inte prövningen något positivt i församlingen. Den blir bara något som utövas därför att någon känner sig tveksam.

Då leder inte församlingens prövning till att vi pekar ut allt det som var bra utan bara till att vi pekar ut det som var dåligt. Redan att man prövar blir då något negativt, och församlingen lär sig aldrig skilja mellan andebedömning och kritiklust. Det man efteråt minns, när budskap någon gång prövas, blir det felaktiga snarare än det som verkligen kom från Gud.

Delat ansvar

Om profeten är renhjärtad och församlingen prövar på ett taktfullt sätt, så är prövningen en trygghet för den som profeterar. Profeten står då inte ensam med ansvaret för att budskapet blir riktigt, utan när församlingen har prövat budskapet, så har den också tagit över ansvaret för dess innehåll.

Detta betyder i sin tur, att profeten kan bli mer frimodig. Jag tror att orsaken till att de allmänna och ”självklara” budskapen dominerar så mycket som de ofta gör, beror på att många profeter inte vågar säga ut något annat än det självklara och helgarderade. Då kan man signalera, att profetiskt tal är på gång med de välkända orden: ”Så säger Herren...” Kan man inte det, så blir det ingen profetia alls.

Alla de många budskap som borde inledas: ”Jag känner som om Herren ville säga oss att....” lyser då med sin frånvaro, och när profetian sällan bjuder på något nytt, förlorar församlingen lätt respekten för det profetiska talet.

Att pröva det självklara

En av de viktigaste läxorna att lära sig på provningens område är därför konsten att pröva de enklaste budskapen. Då förlöses mer frimodighet hos profeterna genom att församlingen tar över ansvaret för budskapets äkthet. Och man undviker att provningen enbart fixeras vid det negativa och tveksamma.

Låt oss ta det vanligaste exemplet: ”Så säger Herren: 'Jag älskar er mina barn. Se in i mina ögon och låt mig få trösta er. Jag vill föra er vidare in i tjänst för mitt rike...'” Hur tar vi emot en sådan hälsning? Ofta bara genom 15 sekunders tystnad varefter pastorn reser sig och förklarar att ”nu sjunger sångarna...”.

Vad hinner man tänka under de få sekunderna innan sångarna reser sig? Några tänker: ”Johansson skall då alltid profetera. Det är väl inget märkvärdigt med honom.” Andra tänker: ”Det där har vi hört förr, men det leder ingen vart. Här snackas så mycket om Guds kärlek men när Petersson blev sjuk förra året, då bad vi tills han dog. Inte såg man till Guds kärlek då inte. Fast det är väl fel på vår tro...”

I stället kunde vi tänka: ”Vad är det Herren egentligen vill säga?” Tänkte vi så, skulle vi kanske upptäcka, att mycket av det som orsakar våra besvikelser och vår trötthet är att vi tappat ögonkontakten med honom. Har vi det, så blir vår tro en fråga om prestationer igen (”vad är det för märkvärdigt med Johansson”, resp ”vad är det för fel på vår tro”).

Att pröva ett budskap är bara delvis en fråga om att testa sanningshalten. Om ett budskap är sant, så vill ju Herren peka ut för oss någonting som han tycker att vi inte sett eller bara sett en alltför liten del av – vare sig det gäller hans nåd eller vår synd. I det läget blir det en ganska ödesdiger skillnad om församlingen uppgivet tänker: ”Det där har vi hört förr” i stället för att tänka: ”Jaså, här finns mer att upptäcka, och det är det som Herren vill hjälpa oss med just nu.”

I det förra fallet övergår man till nästa programpunkt, och Guds kärleksförklaring blir hängande i luften. I det andra fallet kanske sångarna får sitta till ett annat tillfälle, och församlingen går i bön till Herren, att han skall hjälpa den att upptäcka mer av det han talat om.

Om vi inte lär oss att lyssna till profetiska budskap om Guds nåd, hur skall då Gud kunna tala till oss om vår synd?

4

Profetians natur

När det gäller konsten att ta emot en profetia på rätt sätt, kan det vara värdefullt att veta skillnaden mellan en profetia och en spådom. Den förra tillhör Guds rike, medan den senare är en del av mörkrets rike. Eftersom Satan tvingar så ofta han kommer åt, så finns det något av obönhörlig fullbordan i själva spådomsbegreppet.

Den gamla grekiska berättelsen om kung Oidipus är ett bra exempel på vad begreppet spådom står för. När den lille prinsen var nyfödd, frågade hans föräldrar ett orakel hur hans framtid skulle bli. Man fick svaret att gossen, när han blev vuxen, skulle döda sin far och gifta sig med sin mor. För att detta skulle undvikas satte man ut gossen i skogen till att dö. Men han överlevde, och eftersom han inte visste vem som var hans far eller mor, så kom han som vuxen att döda sin far och gifta sig med sin mor. Det förutsagda ödet gick i fullbordan, just för att man försökte avvärja det.

Som kristen behöver man inte frukta några spådomar av det här slaget, och naturligtvis söker man dem inte heller.

Gud tvingar sig inte på oss på spådomens vis. Därför får profetiska budskap, i synnerhet när de riktas till enskilda personer eller grupper, ofta en karaktär av hur det kan bli om vi är med på noterna. Det är för att vi skall förstå denna egenskap hos många profetior som jag beskriver skillnaden mellan spådom och profetia.

Jonas profetia

När Jona gick in i Nineve, så var hans budskap det kortast tänkbara: ”Det dröjer ännu fyrtio dagar, så skall Nineve bli förstört.” Så blev det ändå inte till sist. Staden klarade sig, vilket berodde på att man omvände sig till Gud och bad honom om hjälp.

Något liknande inträffade när Jesaja gick till kung Hiskia för att säga att denne snart skulle dö. Kungen satte sig inte bara ner och skrev sitt testamente, utan han bad till Gud, och profeten fick gå tillbaka med beskedet, att kungen skulle leva ännu i femton år.

Tidens hemlighet

Profetiorna till Hiskia och till folket i Nineve är märkliga på ännu ett sätt: de innehåller en tidsangivelse. I de flesta budskap från Gud finns inga besked om när löften eller varningar kan gå i fullbordan. Och man får inte heller alltid veta hur det skall gå till.

När Jesus kallade Paulus lovade han, att Paulus skulle få föra ut hans namn till hedningar, kungar och Israels folk. Men ännu har inte Israels folk nåtts av Paulus' predikan. Men det kommer att ske. Är löftet givet så är det.

När Paulus hamnade i fängelse och satt där i många år, kanske han kände sig stressad av det stora uppdraget. ”Hur skall evangeliet nå ut till alla när man sitter här och skakar galler?” Men just i fängelset skrev Paulus många av sina brev. Och detta tycks ha varit en viktig del av hans kallelse. Kanske hade Gud råd att låta honom sitta i fängelse så mycket som han gjorde just för att breven skulle bli skrivna. De breven skall ju till sist komma att nå fram också till hans egna landsmän.

På samma sätt var det med Jeremia. Gud lovade, att han skulle bli en ”profet för folken”. Men Jeremia var nästan bara verksam i Jerusalem före stadens undergång och fick uppleva besvikelsen att praktiskt taget ingen lyssnade till honom. Ändå fick Gud rätt. Men Jeremia kanske undrade om han missuppfattat det hela

Konsekvenserna

När Gud ger oss sina tankar i profetisk form, så vill han att vi av fri vilja skall ta konsekvenserna av dem. I synnerhet gäller detta personliga budskap. Ofta handlar det då inte om vad som oundvikligen kommer att ske, utan Gud ger oss sin version av vår framtid. Trots att han gör det, är många ting både vad gäller tid och tillvägagångssätt hemliga. Gud väntar sig att vi skall ta ställning till det han säger och framför allt börja be honom om att hans vilja skall ske.

Så var det med Jesus. Han visste precis varför han kom hit till jorden. Ändå ville det till att han först uttryckligen bad till Fadern om att hans vilja skulle ske innan det verkligen blev av. Och tidsdimensionen i Guds handlande tycks vara extra hemlig. Inte ens Jesus visste under sin jordevandring när hans återkomst skall ske.

Alltså är en profetia inte en oundviklig spådom, utan ofta är den ett böneämne. Mottagaren får veta något om vad Gud vill. Men han får i regel inte veta så mycket, att han bara kan gå och göra det själv utan Guds medverkan. Gud vill med sin Ande leda oss till löftenas genomförande precis som han gjorde med Israel när folket gick genom öknen.

Äkta profetia skapar förkrosselse. Den får människan att tydligare än förut se sitt beroende av Guds dagliga ledning. Den klargör för oss vad Gud vill göra genom oss. Mänskliga profetior har ofta mera karaktären av vad vi skall göra åt Gud.

Visioner

Det talas i dag mycket om att man måste ha visioner för sitt handlande. Och det är sant att Gud vill ge oss visioner. Men de är ibland mera avsedda som en tröst, som skall göra det möjligt för människan att orka fullfölja sitt lopp än de utgör handlingsprogram. För Guds vägar till målet är ofta så osannolika. Det är viktigt att man gör klart för sig hur mycket av Andens ledning som är menat som underlag för dagens handlande och hur mycket som är Guds profetiska mål, till vilket bara han känner vägen. Under tiden kan vandraren behöva trösta sig med att det Gud har sagt att

han vill genomföra kommer också att bli gjort.

Anden vill både ge oss mål för våra liv och vill dessutom steg för steg föra oss till det utlovade målet.

5

Välmenta misstag

Bland de nådegåvor som Paulus nämner i 1 Kor 12 återfinns gåvan att skilja mellan andar. Naturligtvis är detta en värdefull utrustning för församlingen. Men hur fungerar den? Vad är det som skall bedömas?

Den vanligaste orsaken till att ett budskap måste kasseras var inte att demoniska andemakter talade. Oftast var det profeten själv som av misstag yttrade saker som han trodde kom från Gud men som var hans egna tankar. Misstaget är säkert enormt mycket vanligare än medvetna onda viljors röster. Men även misstaget måste undanröjas för att respekten för profetian skall bibehållas.

Profetens ande

De tillägg som profeten gör av misstag blir i regel ett uttryck för hans egen personlighet. De går därför att känna igen för den som kan känna in Guds Ande och profetens egen ande.

När en bitter människa profeterar blandar det sig lätt en ton av besvikelse även i det mest uppmuntrande budskap. Den som har en andebedömningens gåva kan erfara den tonen och blir då vaksam.

Men det är inte bara så att orenheter färgar av sig. Ett klassiskt exempel på färgat budskap kan svårt sjuka människor få höra. När omgivningen vill uppmuntra en svårt sjuk eller handikappad person och ”få hans tro att växa” är det inte alldeles ovanligt med profetiska budskap som lovar helande. Men om den sjuke inte blir frisk drabbas han i stället av stor förvirring. Gud sade att han ville hela mig och jag blev inte frisk. Vad har jag gjort för fel??

Det som hände var att profeten greps av medlidande, kanske också av en känsla av maktlöshet. Dessa känslor förväxlade han med äkta profetisk inspiration och han gav uttryck för dem i profetians form. Naturligtvis skedde det omedvetet och utan ond eller oren avsikt. Demoniskt var det minst av allt. Men eftersom det ändå inte var äkta profetia blev frukten dålig. Den sjukas lidande förökades i stället för att minska.

Bibeln säger att profetior som inte går i fullbordan kommer inte från Gud (5 Mos 18:21-22). Den sjuke som profetiskt blivit lovad helande skall aldrig efteråt tänka att han gjorde fel om helandet uteblir. Om han så hade gjort fel så borde ju Gud ha vetat om det från början och aldrig ha lovat. Gud vore ju knappast Gud om han lovade saker som han inte kunde genomföra därför att vi trots god vilja inte kan samarbeta med honom.

Ibland möter man samma dilemma i en något annan form. På den stora konferensen kanske en talare plötsligt säger att i kväll skall alla hjärtsjuka bli friska. Vi antar att 19 stycken blir helade men den tjugonde blir det inte. Då tackar vi Gud för att han helade 19 hjärtsjuka, men vi säger samtidigt att profetian ändå inte var från Gud. Åtminstone var ordet ”alla” inte från honom. För en blev inte helad och han skall inte på orätta grunder gå och grubbla livet ut på vad han gjorde för fel, när han faktiskt inte gjort något.

I fall som dessa kan en person med gåvan att skilja mellan andar förnimma var det gudomliga slutar och det mänskliga börjar.

Profetiska äktenskap

Låt oss ta en annan typisk situation där mänskligt engagemang och mänsklig välvilja kan leda till att man av misstag ger oriktiga profetiska budskap. Man möter ibland två unga människor som fått hälsningen ”från Gud” att han har bestämt att de skall gifta sig med varandra. Är profeten nära vän till dem båda och tycker att de skulle passa bra ihop är det oerhört svårt för honom att urskilja vad som kommer från Gud och vad som är hans egna tankar och känslor.

Även här är det mycket viktigt att någon med gåvan att skilja mellan andar får vara med och bedöma. Konsekvenserna blir nämligen så krisartade om två människor gifter sig på en profetia och deras äktenskap sedan inte går att hålla ihop. Då har de ju inte bara svikit varandra utan de har också svikit Gud. Fördömelsekänslorna, som är svåra nog vid vanliga skilsmässor, kan bli ännu värre när profetiska äktenskap kraschar.

Och ibland händer det att två giftaslystna människor som får en äktenskapsprofetia tar för givet att allt skall gå på räls med deras äktenskap, eftersom Gud sade att de skulle gifta sig. Då smiter man kanske från en massa mödosamma anpassningsprocesser under förlovningstiden, och dessa försummelsestraffar sig så småningom i form av äktenskapsproblem.

Samvetets funktion

När profetiska budskap har en verkligt demonisk anstrykning kan man känna en sorts kyla, fruktan eller förvirring i sitt samvete. Vid andra tillfällen kan man uppleva stor entusiasm – en sorts pirrande förväntan. Allt beror på vilken andemakt som blandar sig i leken. Satan har en förmåga att hota och anklaga, men han är också frestaren.

Själva andebedömningen handlar om att människans ande har ett sinnesorgan (”må han ge ert inre öga ljus..”). Detta sinnesorgan kallas för samvete. Samvetet är inte Guds röst. Det är inte heller någon inbyggd moraltabell. Det är ett sinnesorgan som kan förnimma andligt ljus = nåd från Gud resp. andligt mörker = förkastelse.

Guds nåd uppväcker gudsfruktan som är både vila och handlingskraft, ödmjukhet och frimodighet och där Gud blir stor och människan liten på ett sunt sätt.

Förkastelsen kan ha två former. Anklagelsen är att man känner sig förkastad. Den är kyla, fruktan

och förvirring. Frestelsen innebär att man själv förkastar Gud eller omgivningen. Det är den pirrande entusiasmen. Den skiljer sig från nådens glädje genom att människan tenderar att bli stor och Gud blir liten eller obetydlig. Det är ju därför man sedan kan svika honom.

När mänskliga profetior framsägs av misstag känner man främst en frånvaro av Guds Andes sanktion i det som sägs. Man kan känna det mänskliga men inte den speciella gudsfruktan som bara Guds Ande kan ge.

Vikten av övning

I Hebr 5:14 talas om ”dem som träget har övat upp sina sinnen till att skilja mellan gott och ont”. Förmågan till andebedömning flyger inte på en i sömnen. Man måste ta vara på de tillfällen till övning som livet ger. Då är det viktigt att man lär sig pröva på andra sätt som står till buds. Man kan då mogna in i förmågan att direkt kunna förnimma vilka krafter som verkar bakom budskap och kraftgärningar.

6

Vad skall prövas?

Bibeln nämner flera olika kriterier på att ett profetiskt budskap kommer från Gud. Det första är naturligtvis, att budskapet är sanning och stämmer med vad Skriften vittnar om i motsvarande fråga. Ibland kan det därför vara lätt att visa, att ett budskap knappast kan komma från Gud, även om det framsägs med stor profetisk auktoritet. Stämmer det inte med Bibeln, så kommer det inte från Gud.

Men ett budskap kan stämma med Bibeln och behöver ändå inte komma från Gud. Antag att någon profeterar i en gudstjänst: ”Så säger Herren: 'Jag vill att alla i denna kyrka skall bli missionärer på Grönland.'” Hur prövar man detta budskap? Ja, vi kan ju börja med att läsa missionsbefallningens ”gå ut i hela världen...” Men betyder det, att alla skall åka till Grönland för det? Nej, naturligtvis inte. Det måste prövas. Men hur?

Samvetets bekräftelse

Den inre bekräftelsen hos mottagaren är oundgänglig. I Rom 14 talar Paulus om hur viktigt det är, att man inte gör något som strider mot ens eget samvete, även om det t o m skulle vara lovligt inför Gud.

På den tiden handlade det om ifall man fick lov att äta kött som kom från något avgudatempel. Paulus undervisade om att detta var lovligt, eftersom jorden är Herrens och allt vad därpå är. Ändå skulle det vara fel att göra det, om ens samvete var osäkert. Den andefyllda människan skall inte lyda bud som kommer utifrån utan handlar på Andens inspiration i ett rent samvete.

Detta gäller även profetiskt tal. Det är bara om Anden överbevisar ditt inre som profetian gäller för dig.

I detta läge gäller det, att du gör klart för dig om det verkligen är Anden som ger dig en impuls i ditt innersta. Du kanske i stället står under påverkan av en stämning i den gudstjänst där profetian framsades, ett gruppträck eller annan påverkan från människor.

Omvänt gäller också, ifall du känner ett ”nej” i ditt innersta, en olust eller ett motstånd, att du måste pröva om din egen bekvämlighet, självrådighet eller opposition förkväver Guds tilltal. Skulle du vara villig men ändå känner ett ”nej” av något slag, så har du provat färdigt för din del och för denna gången. Vill du vara säker på din sak, kan du alltid be Gud att han hör av sig igen på något annat sätt, om det nu ändå var han som talade.

Kraften bakom orden

En tredje möjlighet till prövning uppstår genom att du undersöker vilken drivkraft som drev profeten till att profetera och vilken drivkraft som profetian utlöser i ditt innersta. Paulus skriver: ”Och om jag har profetisk gåva ... men saknar kärlek, är jag ingenting.”

En profetia är alltså inte sann i djupaste mening, om den inte är driven av kärlek. Ibland möter man domsprofeter vars budskap luktar skadeglädje. Vid andra tillfällen kan man höra budskap, som leder till profetens upphöjelse, om budskapet tas på allvar. I sådana fall måste man alltid sätta ett stort frågetecken i marginalen. För då räcker det inte med att budskapet förefaller vara riktigt.

Denna prövning har naturligtvis sina fallgropar som all annan prövning. Är profeten skadeglad, eller är det bara så, att du har en gås oplockad med honom? Eller vill du gärna se honom som skadeglad för att slippa lyssna?

När en profetia är framsagd i äkta gudsfruktan, leder den också till samma gudsfruktan hos villiga lyssnare. Om en profetia utlöser en sådan ängslan, som inte kan kallas för äkta gudsfruktan, utan snarare bör kallas rädsla för Gud, så finns anledning till att fråga varför. Beror detta på profetian eller på dig? Ett budskap från Herren kan upplevas personligt omskakande, men som allmän regel gäller, att även om Gud behöver varna, så hotar han inte.

När Gud talar oss till rätta, pekar han inte bara på synden, utan han håller alltid fram omvändelsens möjlighet och nådens alternativ.

Resultatbudskap

Ibland hör man profetior, som lovar väldiga resultat, om bara församlingen är lydiga. Ett exempel: ”Så säger Herren: 'Se, jag lovar er att tiotusen skall komma till tro inom två år om ni går ut och vittnar i denna stad. Ni skall få se en väckelse vars like ingen har skådat. Jag, Herren, skall göra det', säger Herren.”

Visst kan det bli fart på en församling som får löften av det slaget, men hur ofta blir det kärleken till Gud och medmänniskor som då driver fram vittnandet? Blir det inte alltför ofta i stället kärleken till resultatet som driver människorna? För vems skull går man till sist ut, när man vittnar? Är det inte vårt högmod som aktiveras av sådana budskap snarare än vårt medlidande med de förlorade?

I Bibeln ser man ibland löften av liknande slag. När Herren kallar Saul från Tarsus, så utlovas, att denne skall få föra Jesu namn till kungar, hedningar och Israels folk. Men i samma andetag säger Jesus, att han skall visa Paulus hur mycket han måste lida för det namnets skull. Varför säger Jesus så? Antagligen för att inte den stolthet, som gjorde att Saul förföljde församlingen, också skulle bli kraften bakom hans vittnande om församlingens Herre.

Behåll det goda

Prövningen är inte färdig, förrän du sett det som kan vara äkta i ett budskap. Det kan vara viktigt att man håller detta i minnet. Bristerna i ett budskap kan så lätt förblinda en. Då går man miste om det som verkligen är från Herren, om man inte särskilt söker efter detta, när man sett, vad som inte tycks komma från honom.

7

Skriftens summa

En av grundvalarna för prövning av profetiska budskap utgörs av jämförelsen med bibelordet. Detta är dock ingen lätt process. Allt kan ju som bekant bevisas med bibelord. Även djävulen visade sig ganska duktig på detta, när han med citat från Skriften försökte förleda Jesus till att ta ett kliv rakt ut i luften, när han stod på tempelmuren.

Men hur gör man då för att komma rätt? Låt oss först se på en genväg som kan bli en senväg. Den består i att man egentligen inte prövar mot bibelordet självt utan mot den utläggning av Bibelns budskap som ens eget samfund sedan länge gett uttryck åt i dogmatiska trossatser. Ens prövning slutar då antingen med ett förnöjt: ”Det här stämmer med vad Kyrkan alltid har sagt.” Eller också kommer det ett mera misstänksamt: ”Så här har vi aldrig sagt förut.”

Det faktum att kyrkan inte på många århundraden undervisat om andedopet gjorde att pingstväckelsen i det längsta betraktades med stor misstro av många stadgade kristna. Så här efteråt, när denna undervisning mer eller mindre finns i alla samfund, kan man undra om dåtidens förkunnare inte kunde läsa innantill och se att det faktiskt stod i Bibeln om Andens dop som en verklig erfarenhet. Men vanans makt är stor, och prövning gentemot bibelordet är inte alltid så lätt.

Det kyrkan alltid har sagt behöver inte vara rätt, och det hon inte har sagt på länge behöver inte vara fel.

Två diken

I vanlig ordning urskiljer vi nu två diken utmed vägen. Det ena består i att man inte prövar mot bibelordet utan mot invand teologi. Man riskerar då överdriven konservatism. Det andra diket består i att man prövar mot bibelordet men snarare i form av lösryckta bibelcitrat än mot hela det bibliska budskapet. Man riskerar då att falla offer för alla slags vindkast i läran. Man förlorar då det som är både styrkan och svagheten för den konservative, nämligen stabiliteten.

Det vi eftersträvar är ju öppenhet tillsammans med stabilitet. Saknar vi det ena, så är det bara en tidsfråga innan vi ligger i diket.

Vägen

I Ps 119:160 heter det: ”Summan av ditt ord är sanning”. Det räcker alltså inte med enstaka bibelord åtminstone inte som stöd för delvis nya läroformer. I all synnerhet bör man hålla sig

avvaktande, när gamla välbekanta texter genom profetisk ingivelse påstås betyda något som inte direkt kan utläsas ur orden. Det är fara å färde när betydelsen bara står mellan raderna och inte på dem.

Bibeln är till sin natur inte alltid klartext. Ofta är den i stället liknelse och som sådan behöver den tolkas. Anden hjälper oss med detta. Men det är viktigt att hålla i minnet, att när tolkningen är gjord, så skall alla kunna se att detta är vad texten handlar om. Tolkningar som innebär tillägg är alltid osunda.

Om nu några bibelversar anförs som stöd för en profetia eller en lära, så skall inget annat i Bibeln strida mot den tanke som förs fram. För om det är så, har man ändå gjort våld på Skriftens summa. Lättast är det att se på det sammanhang där de anförda bibelversarna står. Stämmer tolkningen med sammanhanget? I vilket ärende skrevs orden när bibeltexten formulerades?

Vem är Skriftens summa?

Skriftens summa är inte en princip eller ett lärosystem. Den är en person – Jesus Kristus. Han är Sanningen. Och eftersom Skriftens summa är sanning, så är Jesu egen person den yttersta jämförelsepunkten.

När vi hör budskap eller nya lärotankar bör vi alltså fråga oss: ”Skulle Jesus ha kunnat sagt det här?” Då kan man ha glädje av att känna Herren på några viktiga punkter.

Den förnämsta är denna: Jesus är vår obestridliga auktoritet, men han är ändå inte auktoritär. Han har kommit för att tjäna – inte för att bli betjänad. Detta betyder naturligtvis inte att han skulle vara vår betjänt. Det betyder att han egentligen inte är vare sig krävande eller befallande.

Lättast kan du fånga in denna dimension av ett profetiskt budskap genom att pröva om detta leder till en fördjupning av ditt barnskapsförhållande eller om det kastar dig in i prestationstänkande och fruktan. Vi har ju inte fått en träldomens ande som gör att vi känner fruktan.

Låt oss här ta ett praktiskt exempel. Med reservation för att kristna massmedia kan ha missuppfattat situationen förmedlades under våren 1987 följande händelse. En välkänd amerikansk förkunnare meddelade, att Gud sagt till honom att före ett visst, ganska näraliggande datum samla in en mycket stor summa pengar, som skulle användas till en stipendiefond. Om inte detta blev utfört före angivet datum, så skulle förkunnaren dö.

Att han själv trodde att detta kom från Gud var inte att tvivla på. Pengarna kom in och han överlevde. Men var det från Gud? Känner vi igen nådens Gud i detta budskap??

Om förkunnaren hade haft pengarna på kistbotten och mot Guds tidigare tillsägelse tänkt sig att använda dem för sitt eget nöjes skull, så hade budskapet kunnat komma från Gud. Men när han nu tydligen inte hade pengarna utan blev livrädd och under dödshot fick vädja om att få in dem, så finns det starka skäl att ställa sig tveksam till uppenbarelsens ursprung.

För även om Gud är en auktoritet så är han inte auktoritär. Denna uppenbarelse är dock ett typexempel på en auktoritär profetia. Dess konsekvens blev dödsfruktan snarare än gudsfruktan, och det är en varningssignal. Att förkunnaren själv inte hade så mycket is i magen att han kunde pröva detta, skall vi kanske inte förundra oss över. Det var ju hans liv det gällde.

Ananias och Sapfeira

En text som ofta dyker upp i samband med auktoritära, hotfulla budskap är berättelsen om Ananias och Sapfeira (Apg 5:1-11). Jag har träffat människor som med lätta antydningar på den här texten talat om att det hänt, att folk som motarbetat dem sedan blivit sjuka eller dött oväntat. Det skall starka nerver till för att pröva de budskap sådana personer strör omkring sig. Efter sådana profetior måste man ibland lösa människor från dödsfruktan genom förbön med handpåläggning i Jesu namn.

För poängen med berättelsen om Ananias och Sapfeira var inte att de understod sig att pröva det som Petrus sade för att sedan i all ärlighet komma fram till en avvikande och kanske felaktig ståndpunkt. I stället var det deras medvetna och frivilliga lögn som blev deras olycka. Gud är inte auktoritär. Och han befäster inte heller ett auktoritärt ledarskap, som ju inte bär hans rikets prägel, genom hotfulla profetiska budskap

En frimodig ande

I sin syndabekännelse ber David, att Gud på nytt skall ge honom en frimodig ande. Paulus skriver till Timoteus, att det är inte Gud som ger oss modlöshetens ande. Han ger oss kraftens, kärlekens och självbesinningens ande. Profetiska budskap som ger liv åt vårt barnskap inför honom avslöjar vad han vill göra genom oss – inte i första hand vad vi skall göra för honom. Vi befrias från stress och ansvar, ty självpåtaget ansvar berövar oss vår frimodighet, när vi inte kan leva upp till det. För det kan vi ju inte ens som pånyttfödda.

En far kan behöva fostra sina barn och korrigera dem. Men Bibeln säger, att det är bara den man älskar som man också kan aga. Vi kan därför inte ta emot mer fostran av detta slag än vad vi har förstått Guds kärlek till oss. Gud kan tala skarpt till den självsäkre liksom Jesus gjorde till fariséerna. Han visste vad de tålde och visste, att de dessutom inte skulle lyssna till vad han sade. Det var ingen som hamnade på mentalsjukhus för att han talade skarpt den gången.

Jesus utsläcker inte rykande vekar och krossar inte sönderbrutna rör. När rykande vekar slocknar och sönderbrutna rör krossas, så är det inte Jesus som talar, åtminstone inte till den människa som slocknar eller krossas.

Pröva all andlighet

I inledningen till 1 Kor 12 finns tre verser som vi nästan alltid hoppar över när vi skall undervisa om Andens gåvor. De lyder: ”I fråga om de andliga gåvorna, bröder, vill jag också att ni skall ha kunskap. Ni vet att när ni var hedningar drogs ni viljelöst med, bort till de stumma avgudarna. Därför vill jag att ni skall förstå att ingen som är fylld av Guds ande säger: 'Förbannelse över Jesus', och att ingen kan säga: 'Jesus är herre', om han inte är fylld av den heliga anden.”

Det hade funnits en tid då vännerna i Korinth ”viljelöst drogs med bort till de stumma avgudarna”. Man gick till templen och till oraklerna där för att få veta sin framtid. När man blev sjuk, fanns det tempel där man bedrev ”healing”. Grekerna var ett mycket andligt folk – med vår tids språk skulle vi kanske säga att de var ”nyandliga”.

I detta tolfte kapitel slår nu Paulus fast, att det är mycket viktigt att vi ivrigt söker få del av Andens gåvor, främst profetians gåva. Men han vill också betona, att all andlighet måste provas. Det hade man inte gjort förut, när vilket tempel som helst kunde duga bara det hände något.

Auktoritativa ord

Lite förenklat kan man säga att all andlighet bygger på att man uttalar ord. Till sin innebörd kan de vara ord av vishet, ord av kunskap, ord som förmedlar kraftgärningar eller profetiska ord. Det är nu lika nödvändigt att man prövar de ord som utlöser kraftgärningar eller utges för att vara vishet, som att man prövar renodlade profetiska budskap.

När Paulus skriver så till Korinth, menar han inte bara att de skall sluta gå till avgudatemplen, även om det tydligen fanns människor som gjorde det också ibland (jfr 1 Kor 8:10 resp 10:14-23). Nej, Paulus för tanken långt vidare i kapitlen 12 – 14. För här skisseras behovet av att man lär sig urskilja vilka former av andlighet som är gjorda med kärleken som drivfjäder.

Därför skriver Paulus: ”Och om jag har profetisk gåva och känner alla hemligheterna och har hela kunskapen, och om jag har all tro så att jag kan flytta berg, men saknar kärlek, är jag ingenting” (1 Kor 13:2).

Kärleken är den enda auktoritet som Bibeln känner. För den kristne är det därför inte bara intressant om en profetia eller en kraftgärning utförts i en kristen kyrka eller i ett avgudatempel. Lokalen kanske inte alltid kan vara avgörande för om något är från Gud eller ej.

Frågan är snarare om auktoriteten bakom orden är kärlek eller något annat. För säkerhets skull

passar Paulus på att definiera vad kärlek är (1 Kor 13:4-7). I den kristna församlingen kan ju mycket göras av självhävdelse, annat vinstbegär eller av förakt snarare än av kärlek. Sådana finesser letade man inte efter, då man viljelöst gick till de stumma avgudarna. Men det säger alltså Paulus att man måste göra nu.

Eftersom det går ut på att se vad som sagts i kärlek gäller det givetvis att prövningen utförs med kärlek. Men prövningen kan inte bara omfatta budskap utan bör finnas med i all andlighet.

Hur prövar man då?

Grundregeln för all prövning ligger i Jesu ord: ”Av frukten känner man trädet.” I 1 Kor 12 lägger Paulus ut denna princip genom att tala om församlingen som Kristi kropp med många lemmar. En verklig andlighet i profetia, vishet, kraftgärningar, helande, andebedomning etc ger till resultat att kroppen, d v s församlingen byggs upp.

Nu måste vi emellertid påminna oss att all andlighet, även den äkta, skapar konflikter. Jesus säger till lärjungarna: ”Om man har kallat husets herre för Beelsebul, kan då hans husfolk vänta sig något bättre?” Därför är det inte så enkelt, att den äkta andligheten blir oemotsagd och allmänt beundrad, medan den falska skapar konflikt och rabalder. Motsatsen är inte heller sann.

I stället måste två frågor ställas av den som vill pröva. Den första handlar om var gränsen går mellan dem som är positiva och dem som är frågande. När andligheten är äkta skall klyftan mellan positiva och negativa sammanfalla med skiljelinjen mellan dem som verkligen vill tjäna Herren och dem som inte vill. Givetvis är detta en vansklig sak att utreda. Hur mycket vet vi om andras motiv eller tjänarvilja? Vi behöver ju så ofta ett stort mått av självvranssakan för att veta halten av vår egen!

Men ett observandum uppstår om andliga manifestationer ”kör över” människor som verkligen vill. Tänk dig en bönegrupp där man har en ärlig längtan efter Herren. Lovsången har börjat spira. Bönerna andas innerlighet med Herren. Visst är de tafatta ibland, men glädjen är stor och det som brister i bönerutin uppvägs mer än väl av tacksamheten och viljan att gå vidare med Herren. I denna atmosfär vågar man vara öppen inför varandra, och man vågar göra bort sig.

Men så kommer det med en person som börjar profetera eller be för sjuka, så att de andra i gruppen känner sig underlägsna och tappar modet. Efter ett tag börjar folk stanna hemma från gruppens möten. Rätt snart har gruppen dött, och många har tappat förtroendet för allt tal om nådegåvor. I situationer som denna måste man påminna sig att den Helige Ande sopar inte undan sitt eget verk.

Den andra frågan gäller om den som blir emotsagd blir det för sin andlighets skull eller för sin köttslighet. Det är ju ingen konst att göra sig till martyr om man stöter folk för pannan i oträngt mål.

Liv och frid

Andens sinnelag är liv och frid (Rom 8:6). Där Anden råder märks detta på att saker händer men

det sker under en spontan ordning, så att helheten bevaras. Ofta ser vi att det råder ordning i våra församlingar men under dödens förtecken eftersom inget händer. Alternativet är att det händer mycket men utan att ordningen längre finns kvar – annat än om någon med auktoritära medel håller ordning. Där Andens sinne verkligen råder flödar kraft och uppenbarelse men på ett sådant sätt att alla frivilligt vårdar sig om helheten och varandra.

I 1 Kor 14 ger Paulus några tumregler för sådan ordning som var och en självmant kan iaktta. Man bör inte låta mer än tre personer tala profetiskt tungomål utan att man uttyder innan man går vidare. Likaså skall man inte ta emot mer än högst tre profetior innan det är dags för en paus i profeterandet, då man får pröva de budskap man fått. Om någon vill profetera och en annan får en uppenbarelse, så har den senare förkörsrätt. Den förre får invänta ett annat tillfälle. Ingen behöver koka över av profetisk hänryckning, för profetens ande är underordnad profeten själv.

De normer som Paulus anger här är inte tänkta som någon sorts förkvävande tvångströja. De kan ses som förslag som kan stimulera var och en att själv tänka på helheten i församlingen snarare än att bara se till sin egen funktion.

Kärlekslös nattvard

I Korinth fanns alla nådegåvor i funktion i sådan grad att ordningen på mötena kunde bli hotad. Ändå dog många i förtid, fastän helande kraft borde ha funnits utgjuten i tillräckligt mått. Men under kärleksmåltiderna åt de rika sin egen matranson, medan de fattiga svält och tittade på. Redan av detta kunde man dra slutsatsen att församlingen trots allt inte var så andlig som den verkade vara. Tydligen skröt man inte bara med sina matransoner utan också med sina nådegåvor.

Vad gör då Paulus? Ja, han gör inte som många gör i dag. Han förklarar inte med en trött suck, att nådegåvor bara skapar problem och högmod så ”detta skall vi inte ha i vår församling.” För även om vi inte vill ha nådegåvor i våra församlingar, så vill Herren ha det i sin. Så Paulus skriver till Korinth av alla ställen särskilt inträngande ord om vikten av att alla med iver söker nådegåvor, främst profetians gåva. Samtidigt förmanar han där kärlekslöshet råder, och han instruerar om provningens konst.

Kanske symboliserar församlingen i Korinth ett oundvikligt stadium av barnslighet som uppstår när Andens gåvor kommer i funktion. Om man skall komma igenom det stadiet på ett lyckligt sätt, måste församlingen lära sig att pröva. Gör man inte det, så kommer kärleken i kläm, och då grips man till sist av förakt för såväl profetians gåva som de andra gåvorna.

Svaghetens tecken

När Paulus hade lämnat församlingen i Korinth efterträddes han av nya ledare. Tydligt var dessa karismatiker i lika hög grad som han själv. Något annat hade väl knappast accepterats i denna församling, där det inte fattades några nådegåvor (1 Kor 1:7), och där man kunde profetera i munnen på varandra. Paulus skriver också att han ”inte på något vis är underlägsen dessa väldiga apostlar” (2 Kor 11:5) som nu kommit i stället. De nya ledarnas kraftutveckling var tydligt sådan, att Paulus åtminstone inte direkt kunde peka på egna försteg.

Men de nya ledarna baktalade Paulus inför församlingen och cyklade tydligt med det som de uppfattade som hans svaga sidor. Dessa ansågs bevisa, att han inte egentligen var apostel. I 2 Kor 11 framskymtar två sådana orsaker till kritik: Paulus var klen som talare (v 6), och han tog inte betalt av församlingen, när han var där (v 7-21). Det senare ”bevisade” tydligt, att Paulus var medveten om att han inte var någon riktig apostel.

Paulus genmäle

När Paulus skriver sitt andra brev till Korinth, så gör han det främst för att lära församlingen att känna igen en äkta profet eller apostel. Därvid kan det se ut som om han talade i egen sak eller försvarade ett revir. Därför säger han då och då i brevet, att han känner sig tvingad att tala som en däre. Han har ingen egen sak att försvara. Bara en däre har egna revir att värna om. Redan detta är ett viktigt kännetecken på en som har ett verkligt ledarskap från Herren (10:12-18).

Att Paulus inte tog betalt av församlingen utan levde av eget arbete och understöd från annat håll är för honom själv ett tecken på att han inte var ute i egen sak utan handlade av kärlek.

Vidare hänvisar Paulus till att han inte sysslar med pressade bibeltolkningar eller urvattnad förkunnelse för att få så många anhängare som möjligt (2:14-17). Han skiljer sig också från de nya ledarna däri att han framlägger hela sin kunskap inför dem (11:6). Han ägnar sig inte åt att behålla en del kunskap för sig själv för att bibehålla en särställning över församlingen (4:2).

Är framgång ett bevis?

För Paulus är framgången i sig själv inget tecken på äkthet. Han beskyller ju de nya ledarna för att ha framgång genom att delvis använda falska metoder. Ändå menar han, att hans egen framgång, när församlingen grundades, visar att Gud var med honom. Hur resonerar han då?

När Paulus åberopar sin framgång, är han noga med att understryka, att den måste ses mot bakgrunden av hans egen svaghet. Gud hade ju en gång sagt genom Sakarja, att ”inte genom någon människas styrka eller kraft skall det ske utan genom min Ande”. Detta betyder, att Gud inte lägger sin kraft ovanpå människans, utan den verkar främst där människans kraft är avstängd.

Hur stängs människans kraft av? Paulus svarar: Genom att Gud ställer henne inför så övermäktiga svårigheter, att hon inte själv kan komma vidare (4:7-12).

Människan kan inte själv stänga av sin kraft. Kunde hon det, skulle ju resultatet ändå hänga på hennes förmåga och inte på Guds. Därför är den mänskliga svagheten, rådvillheten och t.o.m. ängslan tecken för Paulus, att när den förvandlande kraften ändå träder till, så är det fråga om korsets kraft och ingen annan.

Därför kan Paulus frimodigt skriva till vännerna i Korinth och påminna dem om hur rädd han var, när han första gången predikade evangelium för dem (1 Kor 2:1-5). När det ändå blev en församling, så var det ju helt klart att det var Guds kraft och ingen annan som hade verkat. Guds kraft hejdas inte av människans ängslan. Den hejdas bara av hennes ovilja att dela Jesu livsvillkor – det som i Bibeln kallas otro. Människans kraft hejdas däremot i högsta grad av ängslan och svaghet. Om människan är svag för Kristi skull och kraften ändå flödar, så är det Kristi kraft i dess renaste form (2 Kor 12:7-10).

Därför understryker Paulus, att om han vill skryta med något, så skryter han helst med den svaghet som andra gycklade med (2 Kor 11:30). Detta är inte modlöshetens eller uppgivenhetens evangelium. Svagheten har sitt värde främst när kraften flödar. Den visar att kraften är äkta. På samma sätt som den äkta svagheten är en del av Kristi härlighet, så är den också en del av den kristnes. Den är inte ”hååå-jaja”. Den är ”halleluja”.

Avsaknad av kraft är naturligtvis ett tecken på att Guds Ande inte är verksam. Men kraft utan svaghet är inget hållbart alternativ. Guds modell är gudomlig kraft i mänsklig svaghet. När vi skall lära oss pröva vad som kommer från Gud, är det viktigt att vi förstår och kan känna igen detta mönster.

Svagheten syns inte alltid

Den svaghet som balanserar kraftflödet i en andlig ledares liv behöver inte alltid vara så väl synlig. Man kan inte alltid ställa ut sin svaghet till allmänt beskådande av all sorts nyfikenhet. Därför är svagheten något som ofta kommer till synes först när man blivit mera förtrogen med en person som används av Gud.

Däremot kan man kanske säga, att det bör föranleda ett frågetecken i marginalen om man möter en person som säger sig vara använd av Gud och som framhåller sin avsaknad av varje sorts svaghet som ett bevis på att Gud använder honom. För den slutsatsen finns det knappast något hållbart stöd i Bibeln. Han kan naturligtvis vara använd av Gud ändå. Men frånvaron av svaghet är inget bevis utan snarare ett frågetecken.

Det tycks också vara så, att den svaghet Gud tillåter kan vara av vilket slag som helst. Genom åren har vi sett åtskilliga som haft helandets gåva och själva dragits med sjukdom. Så var det för Rolf Karlsson. Så var det också för Kathryn Kuhlman, som led av en fortskridande hjärtsjukdom under sina sista år, den sjukdom som till slut gjorde att hon dog. Många blev helade i hennes möten även under denna tid, men hon blev det inte själv. Få förkunnare i Sverige har bringat så mycket av det glada budskapets glädje till så många som Frank Mangs. Och fast han också är djupt förtrogen med den glädjen, så har han ändå haft en livslång kamp mot depressioner.

Paulus talar om att hans svaghet bestod i att en Satans ängel slog honom i ansiktet. Det har spekulerats i det oändliga om detta betyder att Paulus var sjuk eller ej. Men vad spelar det för roll? I vilket fall fanns här en demon, som Paulus inte kunde ta auktoritet över eller driva bort. Om lidandet blev sjukdom, svaghet, nöd eller förföljelse just för Paulus – än sedan? Gud visade Paulus att han behövde den svagheten, för att inte hans egen kraft – det gamla högmodet – skulle vakna på nytt. Och han fick dessutom kraft från Gud till att kunna tacka också för den svaghet som behövdes i hans liv, så att Kristi kraft kunde flöda ogrumlat i uppenbarelse och kraftgärningar.

Behovet av mognad

När man prövar ett budskap eller andra andliga manifestationer, kan det hända att man kommer fram till andra slutsatser än vad människorna omkring en gör. Detta enkla faktum för med sig, att man behöver ett visst mod för att verkligen pröva och ta konsekvenserna av den bedömning som man gjort.

Tänk dig att du står med en skara människor ute på en underbart grön sommaräng. Men den allmänna meningen är att ängen inte är grön utan blå. Hur reagerar du då? Säger du helt lugnt, att det är din mening att den är grön? Eller tänker du det bara i ditt stilla sinne, därför att du inte vågar säga det högt? Du kanske i stället börjar undra vad det är för fel på dig som tycker att ängen är grön. Den måste ju vara blå, eftersom de flesta är av den meningen. Du kanske tvärtom blir stridslysten, så att du satsar hela din prestige på att klargöra för alla omkring dig, att ängen är grön och inte blå.

Ledarskapets uppgift

I Ef 4:11-16 talar Paulus om den kristna församlingens ledare. Han nämner flera olika tjänster: apostlar, profeter, evangelister, herdar och lärare. De har tillsammans en mycket intressant uppgift. De skall nämligen göra de heliga mer fullkomliga, så att de når en mognad som svarar mot Kristi fullhet. Kännetecknet på den mognaden blir bl.a. att man inte längre drivs hit och dit av olika vindkast i läran, utan man blir stadig genom att lära sig bedöma det man hör och ser.

Det är inte så att bara ledarna skall pröva, medan församlingsmedlemmarna utan vidare accepterar den prövning som ledarna gjort. Naturligtvis skall ledarna pröva, men de skall göra det på ett sådant sätt att deras slutsatser kommer som ett förslag till prövning, ett sorts faktaunderlag som den enskilde kan ha som hjälp i sin prövning. De skall inte pröva åt medlemmarna utan deras främsta uppgift är att göra dessa så mogna, att de kan pröva själva.

När vi granskar den nämnda texten lite noggrannare kommer vi att se något ganska överraskande. Paulus framhåller att när vi på detta sättet håller fast vid sanningen och växer till en mognad som svarar mot Kristi fullhet, så ökar förutsättningarna för en kärlekens gemenskap i församlingen. Man kanske kunde tro att det tvärtom vore så, att om alla skall pröva allt, så blir det väl bara en enda soppa av församlingen. För självständig prövning känns som något som äventyrar enheten snarare än något som underlättar den.

Men Paulus tycks mena, att det som verkligen hotar enheten är att det finns människor med

ledaranspråk vilka i vinstsyfte utlöser vindkast i läran. (Detta är inget försvar för instängd traditionsbundenhet. Gud kan behöva uppenbara bortglömda sanningar!) Om det samtidigt skulle vara så att ledarna prövar åt församlingens medlemmar i stället för att dessa prövar själva, så skulle fältet vara vidöppet för alla sorters lärovindar med den splittring detta skulle medföra.

Därför betonar Paulus att församlingens ledare har den dubbla uppgiften att undervisa och att lära dem som blir undervisade att pröva det som de tar emot.

Auktoritär enhet

Enhet är lätt att skapa om alla ger upp sin självständighet och underordnar sig en eller ett fåtal ledare. Detta är den auktoritära modellen för enhet. Den är inte ovanlig i kristna sammanhang. Ändå tillhör den inte Guds rike. Orsaken ligger i att den förkväver mognadsprocessen hos de enskilda kristna som ledarskapet skall leda. Människorna får inte en växande förmåga att urskilja och pröva. De blir i stället auktoritärt knutna till sina ledare och berövas i längden förmågan att mogna till Kristi fullhet.

Trots att Jesus betonar att ledarskapet är tjänande och inte styrande har många församlingar och samfund en hierarkisk struktur, där beslut och riktlinjer kommer ”uppifrån”. I sammanhanget betonas ofta ledarfunktionerna som speciella ämbeten i stigande rangordning efter växlande värdeskala: utbildning, tjänstear, vigning resp. bedömd lämplighet eller ”smörjelse”. Varför blir det så?

Den svaga punkten

När ett barn föds till världen, så måste föräldrarna ta ett stort ansvar i början, och barnet måste låta sig fostras och skötas. Men ett sunt föräldraskap betyder att barnet inte skall behöva bryta sig loss från föräldrarnas auktoritet. Föräldrarna kan själva vara steget före med avvecklingen av sitt eget ansvar. I fostran ingår att barnet självständigt får pröva sig fram så långt det förmår. Det måste också få göra sina misstag, ty det är svårt att mogna utan misstag. Det kan ligga ett värde i att man får lära sig att göra misstag ”på rätt sätt” snarare än att man har ambitionen att alltid undvika dem.

På samma sätt är det i församlingen. De andliga föräldrarna får ofta ta ett stort ansvar i början men har till uppgift att vara steget före med avvecklingen av detta ansvar. Man kan i all välmening överbeskydda både fysiska och andliga barn genom att knyta dem på ett osunt sätt till sin person, föräldraauktoritet eller sitt andliga ämbete. Då skonar man dem kanske från ett eller annat misstag, men man bromsar också deras mognad.

I den andliga frigörelsen har prövningsförmågan stor betydelse. Barnen kan mogna till fullvuxna kristna genom att lära sig att självständigt pröva vad som är sant och rätt och genom att alltmer våga stå för sin bedömning utan att göra det på ett prestigefyllt sätt.

Men det finns en svag punkt: det är så mycket lättare att pröva andra än att pröva sig själv. Man ser ju som bekant redan flisan i sin broders öga. Och det är kanske inte fel i och för sig. Men svårigheterna uppstår, när man inte ser annat än bjälkar i sina egna ögon. Då blir man dömande,

och när man blir det, så upphör man att kunna bedöma vad som är sant och rätt. När det gäller bedömning, så stupar man ofta på oförmågan att bedöma sig själv på ett sunt sätt. Somliga övervärderar sig själva och granskar inte motiven för sina egna handlingar. Sådana människor kan vara ganska snabba med att försöka bedöma vad de ser och hör, men deras domslut blir inte alltid så riktiga. Andra nedvärderar och fördömer sig själva och av rädsla för att öva kritik mot andra avstår de ofta helt och hållet från att pröva.

Med andra ord: sund självkänedom är en förutsättning för andlig prövning. Den som övervärderar sig själv undviker att bedöma sig själv. Han bedömer bara andra. Men den som nedvärderar sig själv är lika dålig på att bedöma. Han bedömer bara sig själv och undviker att bedöma det han ser och hör från omgivningen. Eftersom båda parter bedömer sig själva fel, så kommer de också att bedöma omgivningens impulser på fel sätt.

Ledarnaturer och gräsrötter

De som övervärderar sig själva blir mycket lätt ledare genom sin handlingskraft. De hämmas ju inte i sina rörelser så som de som alltid granskar sig själva till övermått. Dessa senare låter sig i stället styras och är tacksamma över att andra tar på sig ledarsvaret. Så får vi en liten skara handlingskraftiga människor – som gärna drar åt olika håll och därför måste ha en stark ledare – tillsammans med en skara passiva personer som låter sig ledas. När det går till så här, så har omognaden skapat såväl ledarskiktet som gräsrötterna.

Mognadens hemlighet ligger i att kunna bedöma både sig själv och andra på ett sunt och sakligt vis utan att döma eller förakta någondera. När vi läser om att det behövs apostlar, profeter, evangelister, herdar och lärare för att församlingen skall fungera, så kan man undra vad så många människor skall ha för sig. Varför räcker det inte med en eller två pastorer, som vi brukar ha det?

En del av svaret ligger i att det är en stor och svår uppgift att åstadkomma allmän mognad. Den ene behöver läkedom, den andre behöver själavård. En tredje behöver undervisning och en fjärde kanske måste få ett profetiskt tilltal för att hindren skall undanröjas. De flesta av oss behöver kanske få alltsammans på ett personligt vis.

Församlingens pubertetskriser

När fysiska föräldrar knyter sina barn till sig och barnens mognad därmed fördröjes genom ”underordning” så skapar man förutsättningar för svåra pubertetskriser. (Sådana kan naturligtvis uppstå av andra anledningar.) På samma sätt kan det ske i församlingen. När den naturliga andliga mognaden uteblir, så ansamlas med tiden en besvikelse som kan leda till krisartad splittring. Därför är mognaden inget underordnat mål i församlingens liv utan en av de stora uppgifterna för dess ledarskap.

Liksom fysiska föräldrar skall de andliga ledarna på längre sikt sträva efter att göra sig själva överflödiga. De gör det genom att befrämja en sund prövningsförmåga.

11

Om man vill slippa

När Gud steg ned på Sinai för att ge lagens tavlor, så rusade människorna förskräckta sin väg. I flykten sade de till Mose: ”Tala du till oss, så vill vi höra, men låt inte Gud tala till oss, för att vi inte må dö” (2 Mos 20:19).

Anden i människan kan längta efter Guds tilltal. Men köttet är inte lika intresserat. Det är mera inställt på att fly från sådant tilltal för att slippa att dö. Något inom oss vill ha ett tilltal och något vill inte. Om detta senare har övertaget, så söker vi efter människors predikan just för att den kommer från människor. Sådan predikan behöver man inte ta riktigt på allvar.

Om vi lyssnar till en profetia, så kan det därför hända att vi vill slippa att ta den på verkligt allvar. Hur gör man då? Jo, bästa sättet är att inte pröva den. För om man gör det och kommer fram till att den var given av Gud, så finns ju knappast någon undanflykt. Bättre är då att inte pröva utan i stället tänka sig, att det var människan som talade.

En fråga om makt

Åhörarens önskan att undvika prövning kan ibland sammanfalla med profetens önskan att slippa. I princip är båda händelserna en fråga om frestelse till makt. Om åhöraren prövar ett budskap och finner att det är från Gud, så har han inte längre makt att göra som han själv vill. För att behålla den makten kan han frestas att inte pröva alltför noga.

För profeten finns frestelsen att använda profetian som ett maktinstrument efter principen: ”Om ni inte gör som jag vill, så profeterar jag.”

Det finurliga med prövningen av profetiska budskap är alltså detta, att både profeter och åhörare blir maktlösa där noggrann och ärlig prövning föreligger.

Hur går man till väga?

Hur gör man för att slippa pröva? För åhöraren är det lätt. Man låter bara budskapet gå in genom ena örat och ut genom det andra. Lite förakt för profetiskt tal gör processen lättare om det skulle behövas. Det är därför som vi får maningen: ”Om ni hör hans röst i dag, förhärda inte era hjärtan...” (Hebr 3:7-8).

Förhärkelse låter lite ruskigt men är något vi alla praktiserar dagligen inför alla budskap och all reklam som vill påverka och manipulera oss. För att slippa pröva allt, så låter vi mycket glida

förbi. Är man socialdemokrat kanske det kan ligga nära till hands att avfärda allt som moderatledaren säger med hänvisning till att han är just moderat. Den här sortens genvägar går vi ofta även i kristenheten. Är du karismatiker kan det kanske vara smärtsamt att tänka, att Gud kan uppenbara dolda ting även för en liturgiskt inriktad högkyrklig kristen som firar gudstjänst på helt andra sätt än du själv.

Allt lyssnande bygger på en prövning som syftar till att finna det äkta. Utan sådan prövning kommer vi inte långt med ekumeniken. Därför gör du väl i att alltid ha en positiv prövningsfunktion påslagen i ditt inre. Du vet aldrig när du möter en profet härnäst. Det är inte säkert att han alltid börjar tala Guds vishet med orden: ”Så säger Herren...”

Rutinförhårdelse

Konsten att kunna lyssna och ta emot ett budskap handlar till en del om förmågan att kunna häpna. Ibland kan man nästan desperat undra vad som fattas i våra församlingar eftersom det kan vara så svårt att ”bryta igenom” med förkunnelse, lovsång, profetia etc. När man stängas mot osynliga barriärer frestas man ofta till att höja rösten och spetsa till både ordval och framförande för att ruska liv i auditoriet. Men sådant är ofta mer kött än ande och mer frestelse än inspiration.

Hur annorlunda är det inte, när man träffar några nykristna ungdomar som håller Bibeln under näsan på varandra med det jublande tillropet: ”Kolla vilket häftigt bibelord jag hittade i går!” Förmågan att häpna och därmed att ta emot har ännu inte gått förlorad. När bad du senast Gud om att få den förmågan förnyad i ditt liv?

När profeten vill slippa

Åhöraren undviker prövning genom passivitet. Om profeten vill slippa, så gör han det bäst genom aktiva åtgärder. Grundprincipen bygger i sådana fall på att ens budskap framföres med så stora anspråk att den som vill pröva känner sig som en misstänksam och kritisksjuk, kanske upprorisk och kärlekslös figur. Om själva prövningen leder till en sorts dåligt samvete för att man prövar, så är målet uppnått. Av någon sorts outtalad rädsla för att man skulle häda eller bedröva den helige Ande lägger man då locket på i sitt inre.

Det enklaste sättet att försvåra prövning består i att man profeterar med ett uppskruvat tonläge. Åhörarna känner det då omedvetet som om de ifrågasatte Gud själv genom att pröva.

En annan effektiv variant är att profetens vapendragare profeterar: ”Jag vill inte att ni skall vara kritiska mot mina tjänare profeterna. Ni skall i stället överge ert hårdnackade tillstånd och sätta tro till vad jag uppenbarar i denna sena tid, säger Herren...”

Eftersom Anden genom bibelordet uppmanar oss att pröva, så kan du vara ganska lugn för att han inte motsäger sig själv när han talar i profetisk form. Var i stället extra noga med prövningen, när budskap av det här slaget dyker upp.

Du kan aldrig komma på kollisionskurs med Gud för att du efter bästa vilja och förstånd prövar ett budskap, även om du i strid med alla omkring dig kommer fram till att budskapet inte

stämmer. Verkligt förakt för profetiskt tal består inte i att man prövar och kanske slutar med en avvaktande hållning. Det består i stället i att man inte prövar alls för att slippa ta något på allvar.

Du bör öva dig i konsten att i ditt eget inre känna skillnad på kritiklust och sådan prövning som slutar med en avvisande hållning. Kärleken har sin glädje i sanningen, och skillnaden beror mycket på var du har din glädje när du har provat färdigt.

En annan möjlighet när det gäller att försvåra prövningen ligger i att en människa så mycket upphöjs som profet, att hans budskap inte längre ”behöver” prövas. Han är ju den som Gud har sänt.... Och det kan han mycket väl vara. Pröva skall man göra ändå.

Om du skall köpa en begagnad bil men försäljaren vägrar låta dig lyfta på motorhuven, så drar du dig naturligtvis tillbaka även om bilens yttre, så långt du kan se, är utan skavanker. På samma sätt är det en varningssignal om du befinner dig i ett sammanhang där själva mötesstilen gör det svårt eller omöjligt att pröva profetiska budskap. Är bilmotorn i gott skick kan försäljaren självmant lyfta på motorhuven för att visa det. Om profeten har en ödmjuk inställning till sin tjänst så ber han församlingen att pröva det han säger för att inga misstag skall begås.

Om du inför uppgiften att pröva ett budskap grips av fruktan eller dåligt samvete så är redan detta varningssignaler. Om du verkligen är villig att följa Herren, så är sådana signaler tecken på att du bör vara extra noga. Bed Gud om hjälp att kunna pröva i hans vishet och hans frid.